DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-43

УДК 330.322:658.155

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИБУТКУ ТА ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ОСНОВА АДАПТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ДО ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

THE INTERRELATION OF PROFIT AND INVESTMENTS AS A BASIS FOR ENTERPRISE ADAPTATION TO ECONOMIC TRANSFORMATIONS

Поліщук Наталія Володимирівна
доктор економічних наук, професор,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8037-0471

Заклевська Віталіна Віталіївна
здобувачка 2 курсу магістратури,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-3420-7819

Polishchuk Nataliia, Zaklevska Vitalina
Vasyl Stus Donetsk National University

У статті досліджується взаємозв'язок між прибутком та інвестиціями українських підприємств в умовах економічної трансформації. Проаналізовано фінансові показники підприємства харчової промисловості за останні три роки. Виявлено стабільне зростання прибутковості при майже незмінному обсязі реалізації продукції завдяки оптимізації виробничих процесів та зниженню собівартості. Встановлено, що підприємство застосовує консервативну інвестиційну політику, спрямовуючи невелику частку прибутку на придбання обладнання та активно накопичуючи фінансові резерви. Розраховано коефіцієнт реінвестування, який показав значне зниження протягом досліджуваного періоду. Виявлено недостатнє оновлення основних засобів порівняно з темпами їх зносу. Побудовано прогноз розвитку підприємства за консервативним та оптимістичним сценаріями. Запропоновано концепцію балансу між прибутком і сталим розвитком на основі інвестицій, яка передбачає формування фінансово-економічної політики підприємства, за якої поточна прибутковість діяльності поєднується з довгостроковими стратегічними цілями.

Ключові слова: прибуток підприємства, інвестиційна діяльність, фінансові результати, коефіцієнт реінвестування, економічна адаптація, фінансова стратегія.

The research examines the relationship between profitability and investment activity of Ukrainian enterprises under economic transformation caused by war and market instability. Understanding how profit generation influences investment decisions helps companies build resilient strategies during turbulent times. The methodology combines financial statement analysis, ratio calculation, trend analysis and scenario-based forecasting over three consecutive years, examining net profit, gross profit, operating profit and profitability ratios. Reinvestment coefficients measure the proportion of profit directed toward capital expenditures. Investment activity assessment includes fixed assets dynamics, depreciation patterns, working capital changes and cash flow movements. The findings demonstrate consistent profitability growth despite challenging external environment through cost optimization rather than revenue expansion. However, investment activity follows conservative patterns with low capital expenditure compared to generated profits. The reinvestment coefficient shows significant decline, indicating management preference for financial reserve accumulation over equipment modernization. Fixed assets renewal proves insufficient relative to depreciation rates. The enterprise maintains zero debt policy, relying entirely on internal financing. Working capital structure shifts toward current assets, particularly cash reserves and inventory buffers. Scenario analysis projects significant investment potential growth with estimated capital expenditure ranging from moderate to substantial levels. The practical value lies in providing actionable insights for management. Recommendations include investment portfolio diversification combining tangible and intangible assets, gradual reinvestment rate increase as situation stabilizes, and balanced approach to financial security and development needs. The concept proposes balance between profit and sustainable development through financial policy combining current profitability with strategic goals.

Keywords: enterprise profit, investment activity, financial results, reinvestment ratio, economic adaptation, financial strategy.

© Поліщук Н. В., Заклевська В. В., 2025

Постановка проблеми. Українські підприємства сьогодні функціонують в умовах, які складно було уявити ще кілька років тому. Воєнний стан, інфляція, проблеми з логістикою та зміни на міжнародних ринках створюють складну ситуацію для бізнесу, тому питання про те, як підприємствам вижити та розвиватися в таких умовах, стає надзвичайно актуальним. Прибуток та інвестиції відіграють ключову роль в розвитку діяльності підприємства. З одного боку, прибуток показує, наскільки успішно працює підприємство, а з іншого – саме з прибутку відбувається фінансування нового обладнання та впровадження інновацій. Водночас, інвестиції в оновлення виробництва та нові технології безпосередньо впливають розвиток підприємства. Стає очевидним, що чим більше прибутку, то більше можливостей для інвестицій, а інвестиції, у свою чергу, спонукають до максимізації прибутку. Проблема полягає в тому, що потрібно знайти правильний баланс між тим, скільки грошей витрачати зараз, а скільки інвестувати в майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемними питаннями формування прибутку та його реінвестуванням займалися вчені-дослідники, зокрема Біда М. [1] досліджувала як українські підприємства залучають іноземні інвестиції в кризових умовах, оскільки в кризу підприємствам доводиться переглядати свої стратегії та шукати баланс між зовнішнім фінансуванням та власними коштами. Прибуток відіграє особливу роль, тому що дозволяє бути менш залежним від зовнішніх факторів. Гук О., Мохонько Г. та Шендерівська Л. [2] аналізували загальні тенденції інвестування в Україні зазначивши, що через складний інвестиційний клімат багато підприємств змушені покладатися переважно на власні кошти [2]. Доступ до зовнішнього фінансування стає дедалі складнішим або занадто дорогим, тому оптимізація прибутковості стає критично важливою.

Іоргачова М. І. та Ковальова О. М. [3] досліджували інноваційні інвестиції, наголошуючи на тому, що підприємства, які реінвестують значну частину прибутку в інновації, отримують конкурентні переваги та забезпечують собі стабільне зростання в довгостроковій перспективі [3]. Котенок М. [4] запропонувала модель функціонального зв'язку між чистим прибутком підприємств та інвестиціями в капітальні активи, що фінансувались за рахунок власних ресурсів підприємств. Онегіна В. М., Петровський О. О. [6] узагальнюють кількісну оцінку участі прибутку сільськогосподарських підприємств у забезпеченні інвестиційної діяльності в аграрній галузі України.

Вивченням можливостей амортизаційної політики у формуванні стабільних інвестиційних ресурсів займалися Садовська І. та Нагірська К. [7]. Амортизація виступає свого роду буфером, який дозволяє підтримувати інвестиційну активність навіть тоді, коли прибуток тимчасово знижується. Шевчук Я. В. та Катаєва С. Б. присвятили дослідження впливу цифрових технологій на зміну інвестиційного менеджменту, створюючи нові можливості для прогнозування прибутковості проєктів, що особливо важливо в умовах високої невизначеності [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість досліджень, залишається недостатньо вивченим питання взаємозв'язку прибутку та інвестицій на підприємствах харчової промисловості. Особливо мало досліджень щодо прогнозування інвестицій на основі динаміки прибутку з урахуванням воєнного стану та пост-кризового відновлення економіки. Існуючі моделі часто не враховують, що залежність між прибутком та інвестиціями не є прямою та лінійною, а також ігнорують вплив раптових зовнішніх шоків на інвестиційні рішення керівництва.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є виявлення та оцінка взаємозв'язку між прибутковістю та інвестиційною діяльністю підприємства на прикладі ТОВ «Аграна Фрут Україна».

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із ключових чинників забезпечення стійкого розвитку та конкурентоспроможності є ефективне управління фінансовими ресурсами, зокрема прибутком та інвестиціями.

Прибуток підприємства виступає не лише показником фінансового результату діяльності, а й важливим джерелом внутрішнього інвестування. Його правильне використання дозволяє забезпечити модернізацію виробництва, впровадження інноваційних технологій, розширення ринків збуту та підвищення загальної ефективності діяльності. Водночас інвестиції, здійснені на основі прибутку, стають ключовим механізмом адаптації підприємства до економічних змін та мінливих умов бізнес-середовища.

Дослідження взаємозв'язку прибутку та інвестицій набуває особливої актуальності в умовах глобалізації, цифровізації та транс-

формації економічних структур, оскільки здатність підприємства ефективно перетворювати фінансові результати в інвестиційні ресурси визначає його життєздатність та стратегічні перспективи розвитку.

Для дослідження взаємозв'язку прибутку та інвестицій було обрано ТОВ «Аграна Фрут Україна», яке є дочірньою компанією міжнародної групи AGRANA, що займається переробкою фруктів і овочів, виробництвом соків, концентратів та напівфабрикатів [10]. Динаміку показників фінансової звітності підприємства протягом 2022–2024 років наведено в табл. 1. Чистий прибуток підприємства зростав протягом періоду дослідження. У 2022 році прибуток становив 76495 тис грн, а у 2023 році зріс на 56,2% порівняно з попереднім періодом. Зростання відбулось і у 2024 році на 29,3% порівняно з 2023 р., що свідчить про успішне адаптування підприємства до нових реалій, а також ефективного управління витратами та збереженням відносин з клієнтами.

Валовий прибуток демонструє ще більш виразну динаміку, що збільшення прибутковості відбувалось переважно за рахунок зниження собівартості у 2023 р. на 6,6%. Такий результат може свідчити про впровадження заходів з оптимізації виробництва, покращення логістики або вигідніших умов закупівлі сировини. Операційний прибуток зріс у 2,14 раза за три роки – з 90416 тис грн у 2022 році до 193547 тис грн у 2024 році. Це зростання відбулося переважно за рахунок збільшення валового прибутку на та оптимізації адміністративних і збутових витрат. Рентабельність операційної діяльності підвищилась з 7,4% до 15,5%, що свідчить про ефективне управління всіма операційними процесами підприємства [8]. Таке зростання стало результатом синергетичного ефекту від оптимізації кількох ключових процесів:

1) суттєвого зниження собівартості продукції (на 6,6% у 2023 р.), що вказує на впровадження ресурсозберігаючих технологій та покращення закупівельної політики;

2) ефективного контролю адміністративних та збутових витрат, які зростали повільніше за валовий прибуток;

3) підтримання стабільного обсягу реалізації в умовах воєнного стану, що демонструє налагоджену систему збуту та лояльність клієнтської бази.

Подвоєння операційної рентабельності в період економічної нестабільності свідчить про високу адаптивність менеджменту підприємства та його здатність оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, трансформуючи виклики на можливості для підвищення ефективності.

Інвестиційна діяльність підприємства має свої особливості, які відображають обережний підхід менеджменту в умовах невизначе-

Таблиця 1

Динаміка фінансових результатів ТОВ «Аграна Фрут Україна»

Показник	Роки			Відхилення 2023/2022		Відхилення 2024/2023	
	2022	2023	2024	абсол	відн, %	абсол.	відн, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	1 219 996	1 218 948	1 246 729	-1048	-0.1	+27781	+2.3
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	970 327	906 234	910 981	-64093	-6.6	+4747	+0.5
Валовий прибуток, тис. грн	249 669	312 714	335 748	+63045	+25.3	+23034	+7.4
Операційний прибуток, тис. грн	90 416	153 968	193 547	+63552	+70.3	+39579	+25.7
Чистий прибуток, тис. грн	76 495	119 487	154 490	+42992	+56.2	+35003	+29.3
Рентабельність валова, %	20,5	25,7	26,9	+5.2	-	+1.2	-
Рентабельність операційна, %	7,4	12,6	15,5	+5.2	-	+2.9	-

Джерело: сформовано авторами на основі [8; 10]

ності. Основні засоби за первісною вартістю зросли з 303058 тис грн на початок 2022 року до 355875 тис грн на кінець 2024 року, тобто приріст склав 52817 тис грн або 17,4%. Проте знос основних засобів збільшився, оскільки залишкова вартість основних засобів навіть зменшилась на 5,7%. Звіт про рух грошових коштів показує фактичні обсяги капітальних вкладень. Так у 2022 році підприємство витратило на придбання необоротних активів 30066 тис грн, а в 2023 році цей показник знизився до 11645 тис грн (майже втричі). Різка зміна відображає обережну політику в умовах підвищених ризиків, на нашу думку, керівництво вирішило зберігати ліквідні кошти замість вкладення в довгострокові активи. Крім того, підприємство надавало позики – 49500 тис грн у 2022 році та 38000 тис грн у 2023 році (зменшення на 23,2%), що пов'язано з фінансовою підтримкою пов'язаних компаній [8].

Амортизаційні відрахування формують внутрішнє джерело фінансування оновлення обладнання. Зниження амортизації в 2024 році свідчить про те, що частина активів була повністю амортизована. Порівняння амортизації з інвестиціями показує цікаву картину: капітальні вкладення 2023 року становили лише 44% від амортизаційних відрахувань, що підтверджує недостатнє відтворення виробничих потужностей. Нульові показники довгострокових та короткострокових кредитів у балансі свідчать про стратегію самофінансування. Така політика знижує фінансові ризики, але може обмежувати масштаби інвестиційних проєктів.

Для визначення взаємозв'язку між прибутком та інвестиціями необхідно розрахувати коефіцієнт реінвестування, що показує, яка частка прибутку йде на інвестиції в необоротні активи (табл. 2).

Коефіцієнт реінвестування у 2022 році становив 39,3%, а в 2023 році – всього 9,7%. Різке зниження коефіцієнта реінвестування показує зміну пріоритетів керівництва. Якщо додати сюди витрати на надання позик як фінансові інвестиції, загальний коефіцієнт інвестування зростає до 104% у 2022 році та 41,5% у 2023 році. Дані зміни свідчать про те, що інвестиційна активність була досить високою. Позитивні зміни відбулись і в оборотному капіталі. Запаси зросли 25,8% у 2024 р. порівняно з 2023 р., що свідчить про розширення виробництва або вихід на нові ринку. Накопичення запасів може бути захистом від логістичних ризиків та цінових стрибків, що особливо актуально під час військового стану.

Прогнозування майбутніх інвестиційних можливостей базується на припущенні, що поточні тенденції збережуться. Середньорічний темп приросту чистого прибутку за 2022-2024 роки становив 42,3%. Якщо ця тенденція продовжиться, прогнозний чистий прибуток у 2025 році може досягти 220 тис грн, а у 2026 році – близько 313 млн грн. Проте екстраполяція базується на припущенні про стабільність умов, а реальна ситуація може значно відрізнятись через непередбачувані фактори. Для прогнозування обсягів інвестицій доцільніо застосувати консервативний підхід. Якщо взяти середній коефіцієнт реінвестування за спостережуваний період близько 25%, можна очікувати, що підприємство спрямує приблизно чверть прибутку на капітальні інвестиції (рис. 1).

За такого сценарію обсяг інвестицій у 2025 році може становити близько 55 млн грн, а у 2026 році – 78 млн грн. Альтернативний

Таблиця 2

Інвестиційна активність ТОВ «Аграна Фрут Україна»

Показник	Роки			Відхилення 2023/2022		Відхилення 2024/2023	
	2022	2023	2024	абсол	відн, %	абсол.	відн, %
Чистий прибуток	76 495	119 487	154 490	+42992	+56.2	+35003	+29.3
Інвестиції в необоротні активи	30 066	11 645	-	-18421	-61.3	-	-
Витрати на надання позик	49 500	38 000	-	-11500	-23.2	-	-
Коефіцієнт реінвестування, %	39,3	9,7	-	-29.6	-	-	-
Амортизаційні відрахування	25 944	26 502	22 089	+558	+2.2	-4413	-16.7

Джерело: сформовано автором на основі [8; 10]

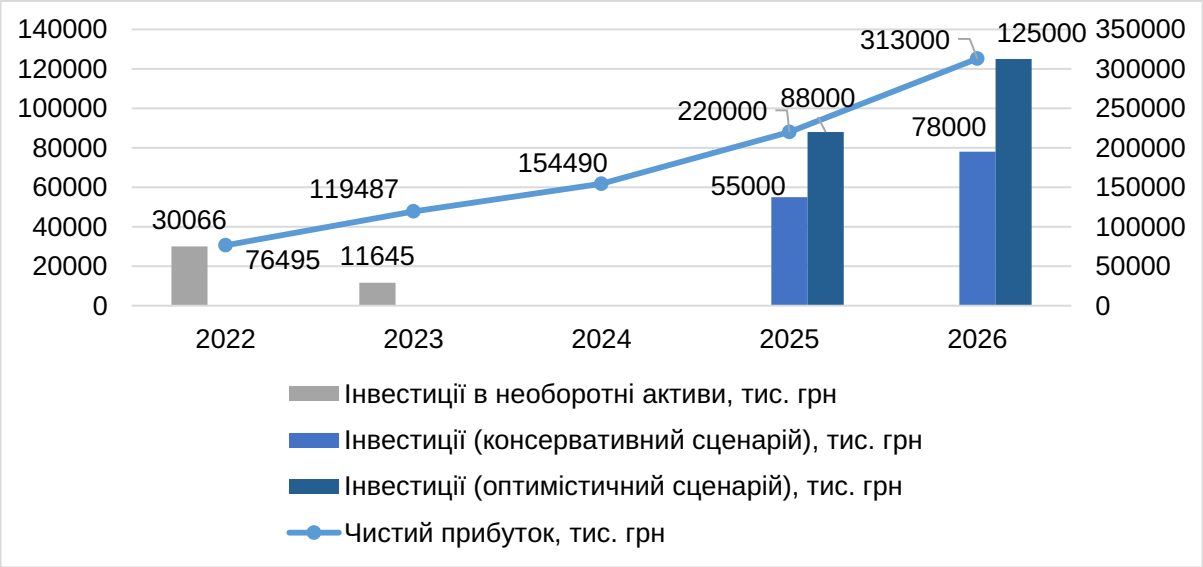

Рис. 1. Динаміка прибутку та інвестицій з прогнозом на 2025–2026 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [8; 10]

оптимістичний сценарій передбачає підвищення інвестиційної активності до рівня 2022 року, тобто близько 40% від прибутку, тоді потенційні інвестиції можуть досягти 88 млн грн у 2025 році та 125 млн грн у 2026 році.

Для побудови ефективного механізму управління прибутком підприємства з урахуванням принципів сталого розвитку на основі інвестицій пропонується концепція (рис. 2), яка дозволяє підприємствам: підвищувати інвестиційну привабливість за рахунок прозорості і відповідальності; знижувати операційні та репутаційні ризики, пов'язані з екологічними та соціальними аспектами; забезпечувати довгострокове зростання і конкурентоспроможність на ринку.

Сутність концепції полягає у спрямуванні частини прибутку на інвестиції, що забезпечують модернізацію виробництва, впровадження інновацій, підвищення енергоефективності, екологічну безпеку та розвиток соціальної відповідальності бізнесу. Запропонований підхід дозволяє не лише зміцнювати конкурентні позиції підприємства на ринку, а й створювати передумови для його адаптації до економічних трансформацій, мінімізації ризиків та забезпечення економічної стійкості в довгостроковій перспективі.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує наявність тісного взаємозв'язку між прибутковістю та інвестиційною діяльністю підприємства. ТОВ «Аграна Фрут Україна» демонструє послідовне зростання прибутковості попри складні зовнішні умови, що створює хороший потенціал для збільшення інвестицій у розвиток підприємства. Підприємство застосовує консервативну інвестиційну політику, спрямовуючи відносно невелику частку прибутку на придбання обладнання та активно накопичуючи фінансові резерви.

Прогноз динаміки прибутку дозволяє очікувати значного зростання інвестиційного потенціалу підприємства. За різними сценаріями обсяг капітальних інвестицій може коливатися від 55 до 125 млн грн у 2025–2026 рр., що відкриває можливості для реалізації стратегічних проєктів розвитку. Для оптимізації взаємозв'язку прибутку та інвестицій рекомендується диверсифікувати інвестиційний портфель, поєднуючи капітальні вкладення в обладнання з інвестиціями в нематеріальні активи, інновації та персонал. Доцільним є поступове підвищення коефіцієнта реінвестування в міру стабілізації ситуації для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

Концептуальна модель управління прибутком підприємства є динамічною, гнучкою, відкритою до інновацій і орієнтованою на сталий розвиток, що забезпечить зростання інвестиційної привабливості підприємства. Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому аналізі ефективності інвестиційних проєктів та розробці моделей оптимального розподілу прибутку між різними напрямками інвестування.

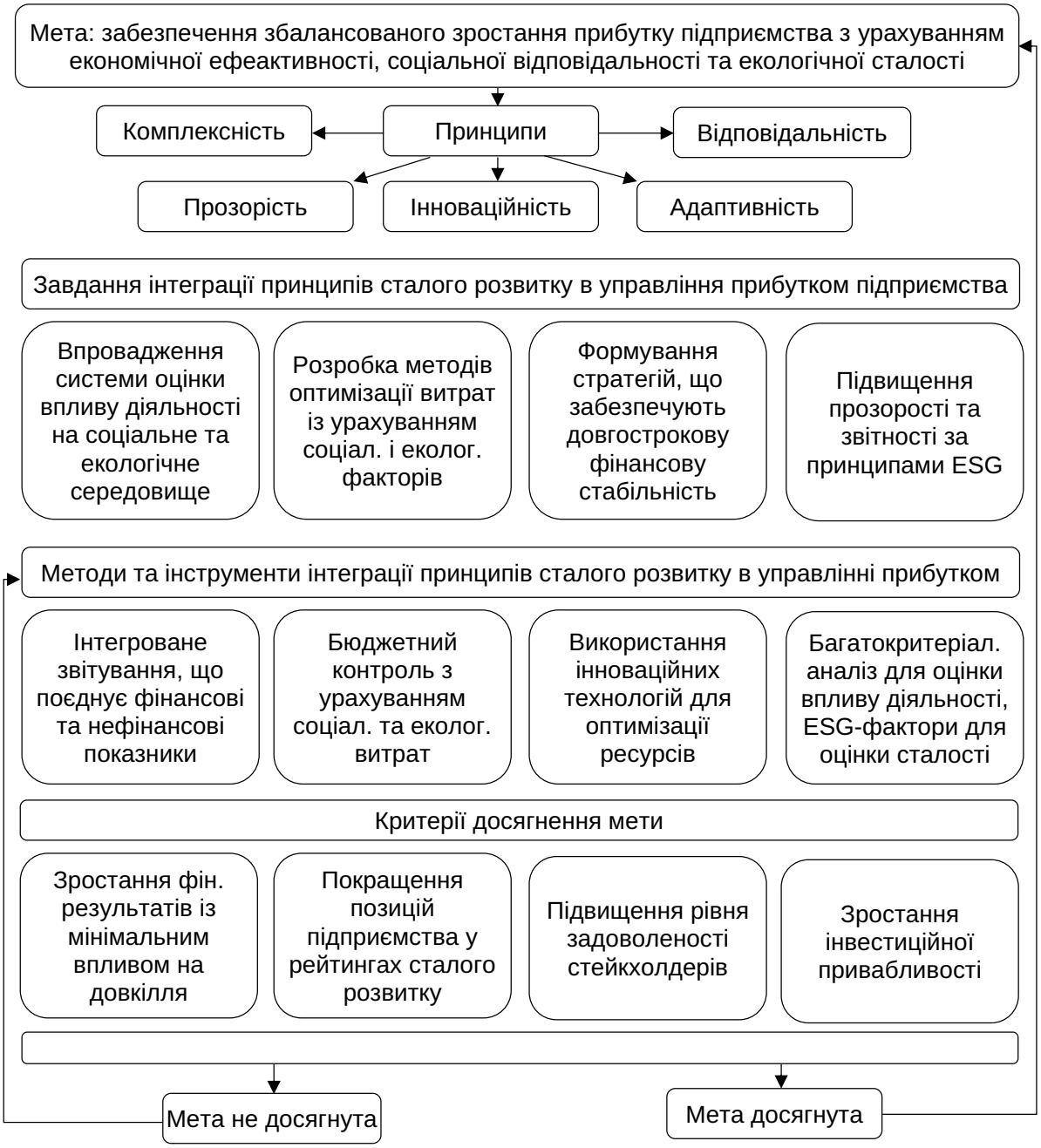

Рис. 2. Концептуальна модель інтеграції принципів сталого розвитку в управління прибутком підприємства на основі інвестицій

Джерело: сформовнао авторами на основі [5]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біда М. Міжнародна інвестиційна позиція України в кризових умовах. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки.* 2023. Т. 322, № 5. С. 75–82.

2. Гук О. В., Мохонько Г. А., Шендерівська Л. П. Тенденції інвестування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-35 (дата звернення: 23.09.2025).

3. Іоргачова М. І., Ковальова О. М. Інноваційні інвестиції як важлива складова інвестиційної політики сучасної компанії. *Ефективна економіка.* 2024. № 9. URL: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.41 (дата звернення: 25.09.2025).

4. Котенок М. Прибутки й інвестиції українських підприємств в контексті політики сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки.* 2025. № 1 (52). С. 93–101.

5. Поліщук Н.В., Заклевська В. В. Концептуальні підходи інтеграції принципів сталого розвитку в управління прибутком підприємства. *Праці III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку фінансів в умовах цифровізації економіки України».* Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. С. 46-49.

6. Онегіна В. М., Петровський О. О. Прибуток та інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні. *Український журнал прикладної економіки та техніки.* 2024. Том 9. № 2. С. 240–244. URL: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-41 (дата звернення: 28.09.2025).

7. Садовська І. Б., Нагірська К. Є. Амортизаційна політика як джерело інвестиційної безпеки підприємств: обліково-фінансовий вимір. *Економіка та суспільство.* 2024. № 59. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-167 (дата звернення: 28.09.2025).

8. ТОВ «Аграна Фрут Україна». Clarity. URL: https://clarity-project.info/edr/20118399 (дата звернення: 02.10.2025).

9. Шевчук Я. В., Катаєва С. Б. Інвестиційний менеджмент в умовах цифрової трансформації та інновацій. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2022. № 35. С. 245–250.

10. AGRANA в Україні. AGRANA. URL: https://ua.agrana.com/pro-nas/agrana-v-ukrajini (дата звернення: 04.10.2025).

REFERENCES:

1. Bida M. (2023). Mizhnarodna investytsiina pozytsiia Ukrainy v kryzovykh umovakh [International investment position of Ukraine in crisis conditions]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Ekonomichni nauky*, vol. 322(5), pp. 75–82.

2. Huk O., Mokhonko H., Shenderivska L. (2021). Tendentsii investuvannia v Ukraini [Investment trends in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. (29). Available at: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-35 (accessed September 29, 2025)

3. Iorhachova M. I., Kovalova O. M. (2024). Innovatsiini investytsii yak vazhlyva skladova investytsiinoi polityky suchasnoi kompanii [Innovative investments as an important component of a modern company's investment policy]. *Efektyvna ekonomika*, vol. (9). Available at: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.9.41 (accessed September 25, 2025)

4. Kotenok M. (2025). Prybutky y investytsii ukrainskykh pidpryiemstv v konteksti polityky staloho rozvytku [Profits and investments of ukrainian enterprises in the context of sustainable development policy]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. (1 (52)), 93–101.

5. Polishchuk N.V., Zaklevska V. V. (2025). Kontseptualni pidkhody intehratsii pryntsypiv staloho rozvytku v upravlinnia prybutkom pidpryiemstva [Conceptual approaches to integrating sustainable development principles into enterprise profit management]. *Pratsi III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni problemy rozvytku finansiv v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy»*. Vinnytsia: DonNU imeni Vasylia Stusa. P. 46–49.

6. Onehina V. M., Petrovskyi O. O. (2024). Prybutok ta investytsiine zabezpechennia silskohospodarskykh pidpryiemstv v Ukraini [Profit and investment provision of agricultural enterprises in Ukraine]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, vol. 9 (2), pp. 240–244. Available at: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-41 (accessed September 28, 2025)

7. Sadovska I., Nahirska K. (2024). Amortyzatsiina polityka yak dzherelo investytsiinoi bezpeky pidpryiemstv: oblikovo-finansovyi vymir [Depreciation policy as a source of investment security of enterprises: accounting and financial dimension]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. (59). Available at: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-167 (accessed September 28, 2025)

8. TOV "Ahrana Frut Ukraina" [Agra Fruit Ukraine Ltd.]. Clarity. Available at: https://clarity-project.info/edr/20118399 (accessed October 02, 2025)

9. Shevchuk Ya. V., Kataieva S. B. (2022). Investytsiinyi menedzhment v umovakh tsyfrovoi transformatsii ta innovatsii [Investment management in the context of digital transformation and innovation]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Seriia ekonomichna. Seriia yurydychna*, vol. (35), pp. 245–250.

10. AGRANA v Ukraini [AGRANA in Ukraine]. AGRANA. Available at: https://ua.agrana.com/pro-nas/agrana-v-ukrajini (accessed October 04, 2025)